

Наукові інтереси: українська поезія XIX століття в методичній парадигмі.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, старший викладач Зелененька І. А.

Ольга Одійчук

ВИКОРИСТАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У 8 КЛАСІ

Реалії сучасного життя вимагають від людей бездоганного володіння комп'ютерною технікою, знання сучасних програм і здатність виконувати свої професійні обов'язки дистанційно, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології. Зважаючи на потреби сучасного суспільства й епідеміологічну ситуацію, учителі вимушені послуговуватися методами дистанційного навчання набагато частіше, ніж раніше.

Поряд з новими для нас додатками від Google, платформою Moodle, звичним є створення мультимедійних презентацій, які з легкістю також можна показувати на онлайн-уроках. Цей спосіб візуалізації матеріалу є найбільш широко використовуваний педагогами в умовах дистанційного навчання. Саме цей факт і зумовив **актуальність** нашого дослідження.

Метою статті є продемонструвати способи використання презентацій на уроках української літератури у 8 класі.

М. Кадемія та В. Кобиця у словнику-глосарію «Технології дистанційного навчання» подають таке визначення презентації: «...це набір слайдів, у яких текст поєднується з графічними об'єктами, рисунками, звуком, відео та мультиплікаційними ефектами» [2, с. 159], звужуючи семантику цього слова до того значення, що стосується лише мультимедійної презентації. Цієї ж позиції будемо дотримуватися й ми, упускаючи інші значення цього слова, адже, насамперед, нас цікавить презентація як сучасна комп'ютерна технологія навчання.

Особливостям використання презентацій на уроках гуманітарного спрямування присвячені праці: Л. Івченко, Л. Кравченко, Т. Кущенко, О. Пойди, О. Сахно, О. Скринник, Л. Сорокіної та ін. У 2012 році була проведена науково-практична конференція, присвячена питанням використання ІКТ на уроках української мови та літератури «Вчителі-словесники про доцільність використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови та літератури», за матеріалами якої видано однойменний посібник для педагогів [3].

Така кількість наукових праць зумовлена певним рядом характеристик цієї технології, які спричинили широке використання її на сучасних уроках, зокрема з власного досвіду зазначимо такі:

1) програма для створення презентацій доступна будь-якому користувачу комп'ютера, вона легка в застосуванні та має зрозумілий інтерфейс;

2) для досвідчених користувачів існують програми для презентацій з розширеними можливостями, що дозволяють наповнювати презентацію різними завданнями, створювати цікаві ефекти, що наближують екран презентації до звичної усім шкільної дошки;

3) можливість використовувати тригери в одному з варіантів програм пакету Microsoft Office Power Point дозволяє у домашніх умовах зробити інтерактивний плакат, тести для самостійної перевірки знань, які автоматично підсвічуватимуть певним кольором правильну відповідь тощо;

4) наявність додатку для створення презентацій у Google дозволяє редагувати вже наявні файли на будь-яких пристроях, надавати доступ учням для їх ознайомлення у будь-який зручний час і зберігати всі створені чи завантажені презентації в одному місці, сортуючи їх за класами, темами тощо;

5) ця технологія дозволяє поєднувати у собі різні види інформації (візуальну (таблиці, текст, картинки, фото, графіки), аудіо (музика, голос письменника), аудіо-візуальну (уривки з фільмів, театральних вистав,

балету)), що забезпечує вплив на різні канали сприймання у школярів та забезпечує краще розуміння теми;

6) її можна використовувати при проведенні різних типів уроку та на будь-якому його етапі;

7) демонстрація презентації легко запускається з будь-якої поширених під час дистанційного навчання платформи, як-от Zoom, Google Meet тощо;

8) її можна використовувати як вид самостійної або індивідуальної / парної / групової проєктної роботи на одну з тем.

Як зазначалось вище, для створення презентацій можна використовувати різні програми. Зараз найбільш популярними є: «Prezi, Haiku Deck, Apple Keynote, SlideDog, Slides, Canva, Crello, Piktochart, Seidat, Office Sway» [6].

Ми ж зосередимо свою увагу на використанні презентацій, що створені у програмі Microsoft Office Power Point, для демонстрації на уроках української літератури у 8 класі. Оскільки раніше ми стверджували, що цю технологію можна використовувати на усіх типах уроків, пропонуємо для підтвердження ознайомитися з фрагментами презентацій, присвячених вивчення повісті М. Коцюбинського «Дорогою ціною» [4, с. 56–57] (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Використання презентацій під час проведення різних типів уроків української літератури у 8 класі

Тип уроку	Етап уроку	Мета застосування	Фрагмент презентації / план презентації
Засвоєння нових знань	Вивчення біографії митця	Демонстрація фото сім'ї Коцюбинського	

Засвоєння нових знань	Вивчення теорії літератури	Демонстрація літературо-знавчих термінів	<p>Пригодницький твір - твір із захопливим сюжетом про складні випробування, через які проходять герої.</p>
Комбінований	Робота над твором	Визначення сюжетних ліній	<p>Сюжетні лінії:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відтворення історичної епохи • Боротьба героїв за волю і власне щастя • Щире почуття кохання між Остапом і Соломією
Узагальнення й систематизації знань	Робота в парах	Демонстрація завдань	<p>Робота в парах</p> <p>Завдання: розмістити події, які відбувалися у творі, по порядку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Арешт пугача та Остапа. 2. Остапа поранено. 3. Остап тікає на вільні землі. 4. Остап під опікою старої пуганки. 5. Послинок з вартою турецького човна. 6. Соломія вирішила присягтися до Остапа. 7. Остап віт-на-віт із вовком. 8. Знайомство з Іваном Котигорошком. 9. Невдала спроба тікати.

Використання цієї технології на різних етапах уроку дасть можливість уникнути ефекту нагромадження й рівноцінно розподілить ілюстративний матеріал, а це, в свою чергу, не перевантажуватиме зір школярів, тобто реалізовуватиме одну з обов'язкових функцій навчання, визначених Держстандартом загальної середньої освіти, – здоров'язберігальну [1].

Також мультимедійну презентацію можна застосовувати як вид проєктної діяльності учнів, зокрема під час вивчення літератури рідного краю запропонувати групам школярів створити презентацію про улюблених письменників свого краю, а на уроки-підсумки вивченого за тему чи за увесь рік запропонувати створити груповий інтерактивний плакат, наприклад такого вигляду (табл. 2):

Використання презентацій як виду проєктної діяльності учнів

Назва	Загальний вигляд
Літературна карта 8 клас	 <p>Увага! Ця презентація має тригери: для того, щоб з'явився портрет письменника натисніть коло на карті</p>
Тестові завдання	<p>Тести «Дорогою ціною»</p> <p>Укажіть, коли відбувалися події у творі М.Коцюбинського «Дорогою ціною»</p> <p>у 30-ті роки XIX ст. у 60-ті роки XIX ст.</p> <p>у середині XIX ст. наприкінці XIX ст.</p>

Створюючи презентації та даючи таке завдання дітям, не слід забувати про низку основних правил для ефективнішого їх використання:

- 1) не перевантажувати слайд презентації текстом (максимум 10-20 основних слів на 1 слайд);
- 2) фон на усіх слайдах має бути однаковим;
- 3) для зручності варто робити план презентації;

4) не варто використовувати занадто малі, нечіткі ілюстрації або зображення з надмірними анімаційними ефектами, тому що їх важко сприймати (це ж стосується й шрифту тексту);

5) не слід використовувати недоцільні ілюстрації;

6) варто робити презентації середнього розміру (максимум 10-15 слайдів з текстом);

7) обов'язково слід подавати список використаних джерел для створення презентації.

Варто враховувати те, що «презентація може стати у пригоді тим учням, які, з певних причин, пропустили навчальне заняття. Така презентація повинна відрізнитись від тієї, яка використовувалась під час уроку... Оскільки презентація містить стислий конспективний виклад навчального матеріалу, то школяр, самостійно вивчаючи презентацію, розроблену для використання під час уроку, отримує значно менше знань, ніж його однокласники і, відповідно, з'являються прогалини» [5, с. 139]. Тому такі презентації мають бути доповнені звуковими коментарями вчителя.

Отже, мультимедійна презентація – корисна технологія дистанційного навчання, її можна використовувати на всіх типах уроків української літератури. Учні 8 класу із задоволенням переглядатимуть презентації, створені педагогом, що сприятиме кращому засвоєнню матеріалу, та оформлюватимуть власні проєктні роботи у вигляді мультимедійних презентацій.

Література

1. Державні стандарти загальної середньої освіти. URL: <https://cutt.ly/ZnHCfzl>
2. Кадемія М. Ю., Кобиця В. М. Технології дистанційного навчання: словник-госарій. Вінниця : ФОП Тарнашинський О. В., 2016. 284 с.
3. Месевря О., Січкач С. Посібник для вчителя: використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні української мови і літератури. Черкаси : ЧОППОП, 2012. 60 с.

4. Українська література 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2017. 82 с. URL: <https://cutt.ly/0nHLYR2>

5. Пойда О. Використання мультимедійних презентацій на уроках української літератури. *Перспективи впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у навчально-виховний процес* : Матеріали наук.-практ. Інтернет-конф. Вінниця, Вінницький обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників, 2009. 244 с.

6. ТОП-7 сервісів для створення по-справжньому крутих презентацій. URL: <https://cutt.ly/5nHLDge>

Одійчук Ольга – студентка 4 курсу факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: сучасні інтерактивні технології навчання на уроках української літератури.

Науковий керівник – старший викладач Пойда О. А.

Тетяна Пшемиська

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛІРИЧНИХ, ФІЛОСОФСЬКИХ І ЛЮБОВНИХ ФОРМУЛ-ЗВЕРНЕНЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Актуальність дослідження. Про виховну звертальність частіше пишуть як про лінгвістичну форму, котра максимально широко використовується та збагачується в художній літературі, оскільки українці тяжіють до пишної етикетності. Тому **мета статті** – здійснити аналіз особливостей етики, дидактизму звернень у поетичних творах Лесі Українки. **Об’єкт розвідки** – поетична творчість Лесі Українки, **предмет дослідження** – звернення в поетичному інструментарії авторки.

Стан досліджень. Науковці досі не дійшли одностайності щодо звертальності в системі поезій Лесі Українки. Комунікацію у творчості